

INSTYTUT HISTORII KULTURY MATERIALNEJ
POLSKIEJ AKADEMII NAUK

ETNOGRAFIA POLSKA

VIII

WROCŁAW – WARSZAWA – KRAKÓW
ZARŁAD NARODOWY IMIENIA OSSOLIŃSKICH
WYDAWNICTWO POLSKIEJ AKADEMII NAUK
1964

KOMITET REDAKCYJNY

Kazimierz Dobrowolski, Witold Dynowski (redaktor),
Józef Gajek, Mieczysław Gładysz, Jadwiga Klimaszewska,
Anna Kutrzeba-Pojnarowa, Krzysztof Mankulski (sekretarz redakcji),
Danuta Markowska (sekretarz redakcji), Adolf Nasz, Andrzej Waligórski,
Kazimiera Zawistowicz-Adamska

Okladkę projektował
ZBIGNIEW KLIMCZYK

~~Pracownia Etnograficzna
ZOBORU ETNOGRAFII POLSKI
Instytut Historii Kultury Materialnej
POLSKIEJ AKADEMII NAUK
Łódź, ul. M. Bucaka Nr 20~~

~~nr. inw. 126~~

Instytut Historii Kultury Materialnej
ul. Św. Józefa 1/1A
00-140 Warszawa

Redaktorzy: Zyta Kwiecińska i Aurelia Podgórska

Printed in Poland

Zakład Narodowy im. Ossolińskich — Wydawnictwo.
Wrocław 1964. Wydanie I. Nakład 500 + 150 egz. Objętość
ark. wyd. 33,05, ark. druk. 26,75. Ark. form. A-1 35,57.
Papier ilustr. kl. V, 80 g, 70 × 100 (16) z fabryki we Wrocławku.
Oddano do składania 15 I 1964. Podpisano do druku 3 listopada 1964.
Druk ukończono w grudniu 1964. Zakłady Graficzne RSW „Prasa”,
Wrocław, ul. P. Skargi 3/5. Zam. nr 112/64. W-7 Cena zł 70.-

SPIS TREŚCI

Część I

ARTYKUŁY

Kazimierz Dobrowolski — Trzy studia z teorii kultury ludowej* . . .	11
---	----

STUDIA I MATERIAŁY

Danuta Markowska — Tradycyjna społeczność wioskowa w procesie zmian	75
Streszczenie w j. francuskim	105
Barbara Olszewska-Dyoniziak — Przemiany kulturowe wsi podmiejskiej	107
Edward Pietraszek — Problem kultury robotniczej na tle rozpadu tradycyjnej kultury ludowej w Zagłębiu Krakowskim od schyłku epoki feudalnej	143
Antoni Stojak — Społeczno-kulturowe skutki industrializacji	163
Wojciech Popiela — Położenie proletariatu wiejskiego we wsi małopolskiej Brzezna od lat osiemdziesiątych XIX wieku do 1939 roku	172
Streszczenie w j. francuskim	206
Anna Kowalska-Lewicka — Etnobotanika	207
Jadwiga Sobieska — Wielkopolski obrzęd topienia „Śmiercichy”	215
Streszczenie w j. francuskim	249
Bogumił Jewsiewicki — Próba zasygnalizowania roli źródła ikonograficznego w badaniach etnograficznych	251

Metodyka i organizacja nauki

Anna Kutrzeba-Pojnarowa — Uwagi na temat organizacji i metod etnograficznych badań terenowych we Francji	264
Corneille Jest — Uwagi na temat żniw w Normandii	282

* Artykuły nie posiadające streszczeń obcojęzycznych w niniejszym tomie mają obszerne streszczenia w języku francuskim umieszczone w osobnym tomie prac poświęconych VII Kongresowi Nauk Etnograficznych i Archeologicznych w Moskwie w 1964 r.

Część II

ARTYKUŁY

- Tadeusz Lewicki — Traits d'histoire du commerce transsaharien. Marchands et missionnaires ibādites en Soudan occidental et central au cours des VIII—XII siècles 291

STUDIA I MATERIAŁY

- Krzysztof Wolski — Dekorowanie wielbłądów w prowincji Sind w Pakistanie Zachodnim 312
 Streszczenie w j. francuskim 324
 Krzysztof Wolski — Diogo Gomes i jego opis wybrzeży Afryki Zachodniej w XV wieku 326

Część III

NEKROLOGI

- Profesor M. G. Lewin — Witold Dynowski 331
 Profesor M. J. Herskovits — Krzysztof Makulski 335

KRONIKA

- Trzecia Konferencja Komitetu Redakcyjnego międzynarodowego czasopisma etnograficznego krajów demokracji ludowej „Demos” — Anna Kutrzeba-Pojnarowa 342
 Sprawozdanie z badań w Indiach Północno-Wschodnich w 1960 r. dotyczących problemu dawności uprawy kukurydzy w Azji — Tomasz Marszewski 344
 Seminaria naukowe poświęcone krajom gospodarczo słabo rozwiniętym — Krzysztof Makulski 354
 Nowe czasopismo „Afryka” — Krzysztof Makulski 358

RECENZJE

- Kultura indyjcew — Witold Dynowski 363
 Sowieckaja Etnografija, 1961—1962 — Edward Pietraszek 369
 Československá Etnografie, 1961—1962 — Zofia Szromba 375
 Studia i Materiały Lubelskie, 1962 — Zofia Staszczak 380
 Dzieje ziemi słupeckiej — Anna Zambrzycka-Kunachowicz 381
 M. Biernacka, Potakówka — Zofia Staszczak 383
 K. Birket-Smith, Primitive Man and His Ways — Leszek Dziegiel 385
 L. C. Briggs, Tribes of the Sahara — Andrzej Daszewski 387
 K. Ferdinand, The Horizontal Windmills of Western Afghanistan — Krzysztof Wolski 388
 F. Langenhove, Consciences tribales et nationales en Afrique Noire — Joanna Maciejewska 390
 L. Mair, Primitive Government — Leszek Dziegiel 394
 G. Moréchand, Principaux traits du chamanisme — Tomasz Marszewski 397
 M. Mead, Cultural Change and Technical Development — Sławoj Szynkiewicz 399
 R. Peesch, Kulturströmungen in den Küstenzonen der südlichen Ostsee — Jadwiga Kucharska 405
 Indeksy — Aurelia Podgórska 409

ОГЛАВЛЕНИЕ

Часть I

СТАТЬИ

- Казимеж Добровольски — Три научные взгляды по вопросам теории народной культуры* 11

ИССЛЕДОВАНИЯ И МАТЕРИАЛЫ

- Данута Марковска — Деревенская традиционная общественность в процессе изменений 75
Резюме на французском языке 105
- Барбара Ольшевска-Дыонизяк — Культурные перемены в пригородной деревне 107
- Эдвард Петрашек — Вопросы культуры рабочего класса в Краковском Бассейне в связи с коренными изменениями традиционной народной культуры в конце феодального периода 143
- Антони Стояк — Общественно-культурные последствия индустриализации 163
- Войцех Попеля — Бытовые условия деревенского пролетариата в малопольской деревне Березьна с 80-ых годов XIX столетия до 1939 года 172
Резюме на французском языке 206
- Анна Ковальска-Левицка — Этноботаника 207
- Ядвига Собеска — Велькопольский народный обряд потопления „Смертихы” 215
Резюме на французском языке 249
- Богумил Евсевицки — Заметки по опыту применения иконографических источников в этнографических исследованиях 251

Методика и организация науки

- Анна Кутжеба-Пойнарова — Заметки по вопросам организации и метод этнографических полевых работ во Франции 264
- Корней Жест — Заметки по вопросам жатвы во Франции 282

Часть II

СТАТЬИ

- Тадеуш Левицки — Traits d'histoire du commerce transsaharien. Marchands et missionnaires ibādites en Soudan occidental et central au cours des VIII—XII siècle 291

* Для ряда статей в этом томе резюме на французском языке будет печататься в особом сборнике работ посвященному VII Международному Конгрессу Этнологических и Антропологических Наук в Москве в 1964 г.

ИССЛЕДОВАНИЯ И МАТЕРИАЛЫ

Кжиштоф Вольски — Наряживание верблюдов в провинции Синд в Западном Пакистане	312
Резюме на французском языке	324
Кжиштоф Вольски — Диего Гомез и его описание побережья Западной Африки в XV в.	326

Часть III

НЕКРОЛОГИ

Профессор М. Г. Левин	— Витольд Дыновски	331
Профессор М. Е. Герсковитз	— Кжиштоф Макульски	335

ХРОНИКА

Третья Конференция Редакционного Комитета международного журнала стран народных демократий „Дэмос” — Анна Кутжеба-Пойнарова	342
Отчет с исследований в Северо-Восточной Индии в 1960 г. по вопросам древности культивирования маиса в Азии — Томаш Маршевски	344
Научные Семинария посвященные страном экономически отсталым — Кжиштоф Макульски	354
Новый журнал „Африка” — Кжиштоф Макульски	358

РЕЦЕНЗИИ

Культура индейцев — Витольд Дыновски	363
Советская Этнография, 1961-1962 г. — Эдвард Петрашек	369
Ceskoslovenská Ethnografie (Чехословацкая Этнография), 1961—1962 г. — Зофия Шромба	375
Люблинские Материалы и Исследования, 1962 — Зофия Стацак	380
История Земли Слупецкой — Анна Замбжицка-Кунахович	381
М. Бернацка, Потаковка — Зофия Стацак	383
К. Биркет-Смитс, Примитивный человек и его дороги (Primitive Man and His Ways) — Лешек Дзенгель	385
Л. Ц. Бриггс, Племена Сахары (Tribes of the Sahara) — Анжей Дашевски	387
К. Фердинанд, Горизонтальные ветряные мельницы в Западном Афганистане (The Horizontal Windmills of Western Afganistan) — Кжиштоф Вольски	388
Ф. Лангехоф, Племенная и национальная сознательность в Черной Африке (Consciencs tribales et nationales en Afrique Noire) — Иоанна Мацевска	390
Л. Мейр, Примитивные правительства (Primitive Government) — Лешек Дзенгель	394
Г. Морешанд, Основы шаманства (Principaux traits du chamanisme) — Томаш Маршовски	397
М. Миид, Культурный обмен и технический прогресс (Cultural Change and Technical Development) — Славой Шинкевич	399
Р. Пээз, Культурные воздействия в береговой зоне южной части Балтийского моря (Kulturströmungen in den Küstenzonen der südlichen Ostsee) — Ядвига Кухарска	405
Индексы — Аурелия Подгурска	409

CONTENTS

Part I

ARTICLES

- Kazimierz Dobrowolski — Three Studies on the Theory of People's Culture* 11

STUDIES AND MATERIALS

- Danuta Markowska — Traditional Village Community in the Process of Change 75
Summary in French 105
- Barbara Olszewska-Dyoniziak — Cultural Transformation of a Suburban Village 107
- Edward Pietraszek — Cultural Problems of the Working Class in the Kraków Mining Basin and the Decline of the Traditional Peasant Culture by the End of Feudal Era 143
- Antoni Stojak — Social and Cultural Effects of Industrialization 163
- Wojciech Popiela — The Position of the Village Proletariat in the Galician Village of Brzeźna Since the Late XIX-th Century to 1939 172
Summary in French 206
- Anna Kowalska-Lewicka, Ethnobotany 207
- Jadwiga Sobieska — The Custom of „Drowning the Śmiercicha” in Wielkopolska 215
Summary in French 249
- Bogumił Jewsiewicki — An Attempt to Portray the Role of Iconographic Sources in Ethnographical Studies 251

Scientific Methods and Organization

- Anna Kutrzeba-Pojnarowa — Remarks on the Organization and Methods of Ethnographical Studies 264
- Corneille Jest — A Note on Thrashing in Normandy 282

* The articles which haven't the summaries in this volume have the specions French ones in special volume related of VII Congress of Ethnological and Archaeological Sciences in Moscow in 1964.

Part II

ARTICLES

- Tadeusz Lewicki — Historical Background of Trans-saharian Trade. Ibadite Merchants and Missionaries in Western and Central Sudan between VIII and XII Centuries 291

STUDIES AND MATERIALS

- Krzysztof Wolski — Decorating of Camels in the Sind Province of Western Pakistan 312
 Summary in French 324
 Krzysztof Wolski — Diogo Gomes and his Description of the West African Coast in XV-th Century 326

Part III

AN OBITUARY

- Professor M. G. Lewin — Witold Dynowski 331
 Professor M. J. Herskovits — Krzysztof Makulski 335

CHRONICLE

- Third Conference of the Board of Editors of the International Ethnographical Periodical „Demos” (Countries of Peoples’ Democracies) — Anna Kutrzeba-Pojnarowa 342
 Report on Investigation Carried out in North-Eastern India of the Problem of the History of Maize Cultivation in Asia — Tomasz Marszewski . . . 344
 Symposia on the Underdeveloped Countries — Krzysztof Makulski 354
 New Periodical „Afryka” — Krzysztof Makulski 358

REVIEWS

- Kultura Indianców (Culture of the American Indians) — Witold Dynowski 363
 Sowietskaja Etnografija, 1961—1962 — Edward Pietraszek 369
 Československá Etnografie, 1961—1962 — Zofia Szromba 375
 Lublin Studies and Materials, 1962 — Zofia Staszczak 380
 Słupce Region — Anna Zambrzycka-Kunachowicz 381
 M. Biernacka, Potakówka — Zofia Staszczak 383
 K. Birket-Smith, Primitive Man and His Ways — Leszek Dziegiel 385
 L. C. Briggs, Tribes of the Sahara — Andrzej Daszewski 387
 K. Ferdinand, The Horizontal Windmills of Western Afghanistan — Krzysztof Wolski 388
 V. Langenhof, Consciences tribales et nationales en Afrique Noire — Joanna Maciejewska 390
 L. Mair, Primitive Government — Leszek Dziegiel 394
 G. Marechand, Main Characteristics of Chamanizm — Tomasz Marszewski 397
 M. Mead, Cultural Change and Technical Development — Sławoj Szynkiewicz 399
 R. Peesch, Cultural Trends in the Coastal Zones of Southern Baltic — Jadwiga Kucharska 405
 Index — Aurelia Podgórska 409